

Kunstenarssociëteit De Kring

Alle dagen feest, maar...
the party is over

Het boek dat is verschenen bij de viering van het honderdjarig bestaan van De Kring is werkelijk meesterlijk! Zowel naar inhoud als naar vormgeving als naar bezorging. Zoiets zie en lees je niet vaak.

Bob Polak

De twee samenstellers, Rudie Kagie en Marius van Leeuwen, zijn niet over één nacht ijs gegaan. Ze hebben verdomd goed nagedacht over de opzet van hun boek. Allereerst natuurlijk al over het beeldmateriaal dat ze breed uitgemeten – een plaats hebben gegeven: foto's, affiches en tekeningen zijn niet alleen paginagroot (347 x 247 mm!) opgenomen, maar ook heel vaak op een spread (twee pagina's naast elkaar). Geweldig! Een paar namen? Foto's van Ed van der Elsen, Eddy Posthuma de Boer en Ferry André de la Porte, tekeningen en affiches van Peter van Straaten, Opland en Frits Müller. Het beeldmateriaal is voor elke lezer en kijker volop genieten. Ook de bijbehorende teksten mogen er zijn. Vanzelfsprekend gaan die over de geschiedenis, maar er is verder volop aandacht voor affaires, ruzies, de Sinterklaasviering,

Omslag met foto van Ed van der Elsen van Rob Wout (Opland) met onbekende vriendin in 1955 op De Kring.

spelletjes (sjoelbakken...) en andere onzin. Er zijn geschreven portretten van enkele Kring-iconen, zoals Rijk de Gooyer, Willem Wittkamp, Gras Heyen, Opland en Peter van Straaten. Er is een 'spread-grote' foto van het Kringkoor waar – surprise! – onder anderen Annemarie Oster en Clairy Polak deel van uitmaken.

Ballotage

En er is nieuws, zoals de aanmelding van Willem Frederik Hermans als lid de dato 29 december 1945, waarbij de namen van de 'voorstellers' (Ed. Hoornik, Gerard den Branden en A. Prager [?]) gelukkig niet ontbreken. Heel leuk is de systematische weigering door De Kring van Louis van Gasteren jr. als lid. De acteur had in de oorlog een lastige Joodse onderduiker in de Beethovenstraat vermoord, zogenaamd geliquideerd uit naam van het verzet. En wie tegen die weigering door de ballotagecommissie van De Kring onder anderen protesteerde? Kringlid Lucebert, die als Bertus Swaanswijk nog in 1944 volop het antisemitisme en nationaalsocialisme was toegedaan, zo weten we inmiddels dankzij zijn biograaf Wim Hazeu en NRC-redactrice Toef Jaeger.

Het boek bevat mooie anekdotes. Eén voorbeeld. Renate Rubinstein, zo lees ik, kon bij De Kring heel indrukwekkend op een barkruk zitten. Vooral als zij een rok droeg en haar lange benen over elkaar had geslagen. Zittend op haar kruk keek zij over iedereen heen. Toen kwam Hein Donner binnen. Hij keek naar haar, naar die lange benen, die spitse neus en die kop met haar en zei à bout portant: 'Zeg, Renate, je begint steeds meer te lijken op je grootste probleem: de ooievaar!'

De twee samenstellers hebben gelukkig verder gekeken dan De Kring klein is. Hun boek bevat diverse foto's van het Leidseplein en het Kleine-Gartmanplantsoen door de

eeuw heen. Je ziet – onder heel veel meer – hoe het autoverkeer decennialang steeds verder oprukte, maar inmiddels steeds verder uit beeld verdwijnt. Je kunt en mag een kunstenaarssociëteit nooit los zien van ontwikkelingen elders in de stad.

Een boek bij het honderdjarig bestaan van De Kring kan nooit volledig zijn. Wat natuurlijk als eerste opvalt, is dat er – afgezien van de tekeningen, affiches en foto's – geen afbeeldingen van kunstwerken (schilderijen, beeldhouwwerken, etsen, linogravures, noem maar op) in dit jubileumboek zijn opgenomen. Of zijn er nooit schilders en beeldhouwers en etsers lid geweest van De Kring? Tege-lijk: diverse foto's en tekeningen zag ik al in eerdere uitgaven van en over De Kring, zoals in *De laatste cent* (2017), dat eveneens door Kagie en Van Leeuwen werd samengesteld.

Tijdgeest

Behalve een geweldig boek is het 'honderdjarige boek' ook een triest boek. Jarenlang was het alle dagen feest op De Kring, het aantal foto's in dit boek van feesten en danspartijen is legio, maar wie de laatste periode doorneemt, beseft dat the party over is. Het lijkt op De Kring langzamerhand wel een heel tam en braaf zootje. Vroeger vond er nog weleens een vechtpartij plaats of werd een lid wegens wangedrag een tijdje de toegang ontzegd. Of die tamheid iets te maken heeft met de overname door Harry de Winter en Bob Meijer eind vorige eeuw en de daarmee samenhangende verbouwing? Dat lijkt me niet.

Het zal eerder aan de tijdgeest liggen. De glorie-tijd van De Kring is voorbij. Het was eerst en vooral een sociëteit van de oorlogsgeneratie en van nog enige Nachwuchs. De Kring was de sociëteit van communisten zoals Harry Mulisch en Peter Schat. De Kring was de sociëteit van losgeslagen gereformeerden zoals J.H. Donner, Han Lammers en Rijk de Gooyer. De laatste zei al in 1985: 'De bohemiens

Benjamin Herman tijdens een diner in de barrierte van de sociëteit.

sterven uit. De Kring is een soort burgermansclubje geworden. Wat er nu aan toneelvolk zit, blijft niet lang. Het moet vroeg op, naar de repetitie. Geld verdienen om een tweede huisje te kopen.'

De Kring is nooit mijn 'thuis' geweest – toen niet, nu niet, nooit. Ik hoor bij het vroegere Keyzer en nu bij Wildschut en in Bergen (N.-H.) hoor ik bij De Pilaren. En dus hoor ik bij Arti. Maar dat boek dat bij het honderdjarig bestaan van De Kring is verschenen, mag er wezen en kan niet luid genoeg worden aangeprezen! Ja, dat rijmt. De prijs is € 49,90 en dat is het boek ten volle waard.

Affiche van Opland rond 1980.

